

PORADNIK BIBLIOTEKARZA

Nr 12

Grudzień — 1954

Rok VI

Zbigniew Landau

„Chociaż bestialski wróg pozostawił z najukochańszego naszego miasta tylko gruzy i ruiny, Warszavo, przyrzekamy Ci dziś święcie: na mogiłach bohaterów Warszawy, na gruzach Twych najpiękniejszych dla nas gmachów, ulic, placów — wysiłkiem, na jaki tylko zdoła się zdobyć miłujący Cię, Warszavo, naród, wzniesiemy pomnik godny Twojej sławy dziejowej, Warszavo“.

Bolesław Bierut

WARSZAWA
17.I.1945 — 17.I.1955

17 stycznia mija dziesięć lat od dnia wyzwolenia stolicy naszego kraju — Warszawy przez wojska radzieckie i współdziałającą z nimi I Armię Wojska Polskiego.

Dziesięć lat to dla historii miasta okres w zasadzie krótki. Ale te dziesięć lat, które minęły od 17 stycznia 1945 r., były dla Warszawy całą epoką.

Wkraczając do Warszawy w styczniu 1945 r., oddziały wojskowe zastały w mieście gruzy i ruiny. Trzy czwarte budynków padło pastwą bomb i ognia. Okupant wymordował 800.000

mieszkańców miasta, a resztę wysłał na poniewierkę. Zniszczył mosty, wysadził w powietrze fabryki i zrównał z ziemią wielowiekowe zabytki. Myślał, że tym samym starł miasto z mapy świata. Ale w swych rachunkach zapomniał o patriotyzmie ludności Warszawy i o jej przywiązaniu do swego miasta.

Osiedle mieszkaniowe Nowy Świat domy, a dziś buduje się całe ulice i dzielnice. O naszych osiągnięciach na polu odbudowy stolicy mogą świadczyć chociażby Trasa W—Z i MDM, Muranów i Mariensztadt oraz dziesiątki innych, nie mniej wspaniałych obiektów. Warszawa, dzięki ofiarności i wysiłkom całego społeczeństwa, trosce rządu ludowego oraz pomocy bratnich narodów radzieckich, staje się miastem jeszcze piękniejszym niż była przed wojną.

Dla upamiętnienia 10-tej rocznicy wyzwolenia Warszawy biblioteki powinny zorganizować wystawki, obrazujące zarówno odbudowę jak i historię miasta. Wystawka taka może być cennym źródłem informacji dla wycieczek udających się do stolicy, może stać się bodźcem do jeszcze intensywniejszej pracy terenowych kół Społecznego Funduszu Budowy Warszawy.

W centralnej części wystawki należy umieścić książki poświęcone bojom o wyzwolenie Warszawy. Po bokach — książki

mówiące o jej historii. Jako materiał ilustracyjny do poszczególnych działów wystawki można z powodzeniem wykorzystać liczne zdjęcia, zawarte w albumach i w czasopismach (np. w tygodniku „Stolica“).

Podane poniżej zestawienie książek pomoże kolegom w organizacji tego typu wystawki. Książki zostały zgrupowane w kilka działów, tak jak powinny być pokazane na wystawie. Podajemy dość duży wybór książek, licząc się z tym, że kole-dzy bibliotekarze będą mogli wypożyczyć je z biblioteki powiatowej lub innych bibliotek, w drodze wypożyczeń międzybibliotecznych.

I. Walki o wyzwolenie Warszawy

1. *Szlak bojowy Ludowego Wojska Polskiego*. W-wa 1953 MON s. 459, 5 nlb. Komisja Wojskowo-Historyczna Ministerstwa Obrony Narodowej.

Walkom o wyzwolenie Warszawy poświęcone są częściowo rozdziały IV i V. Na wystawce należy otworzyć książkę na str. 242, gdzie rozpoczyna się część poświęcona wyzwoleniu stolicy. (Trzeba pamiętać, że kładąc na wystawce otwartą książkę, należy na niewielkim kawałku bristolu napisać nazwisko autora i tytuł książki, tak, aby czytelnik, o ile zainteresuje się zagadnieniem, mógł bez trudności odnaleźć interesującego pozycję).

2. ŻURKOWSKI M. *Warszawa wolna*. W-wa 1950 Pr. Wojsk. s. 38, 2 nlb.

W formie na poły beletrystycznej autor opisuje boje armii radzieckiej i współdziałającej z nią Pierwszej Armii Wojska Polskiego o wyzwolenie Warszawy.

3. BACZKO H. *Osiem dni na lewym brzegu*. (Warszawa 15—22 września 1944 roku). Wydanie II poprawione. W-wa 1950 Pr. Wojsk. s. 63, 2 nlb.

Wspomnienia bezpośredniego uczestnika walk na przyczółku Czer-niakowskim w Warszawie w dniach 15—22.IX.1944 r. Utworzenie tego przyczółka było jedną z licznych form pomocy udzielonej warszawskim powstańcom przez armię radziecką i wojsko polskie.

II. Zniszczenie miasta

Nie ma prawie książki o Warszawie wydanej po wojnie, w której nie pisanoby o zniszczeniu miasta. Poniżej zamieszczamy tylko te, których głównym tematem jest omówienie zniszczeń wojennych. Książki poruszające ten temat marginesowo można znaleźć również w innych działach.

4. SAWICKI J. *Zburzenie Warszawy*. Wydanie II uzupełnione. W-wa 1949. Kolumna s. 310 Główna Komisja Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce.

Zeznania generałów niemieckich, odpowiedzialnych za zburzenie Warszawy, złożone członkowi delegacji polskiej przy Międzynarodowym Trybunale Wojennym w Norymberdze. Książka ta do dziś nie straciła na aktualności, szczególnie, że generałowie, przesłuchiwani wtedy w charakterze oskarżonych, dziś są jednymi z organizatorów tworzonej w Niemczech Zachodnich, półmilionowej odwetowej armii niemieckiej.

5. TOMKIEWICZ W. *Straty kulturalne Warszawy*. W-wa 1948 Min. Kultury i Sztuki s. 316, ilustracje.

Ogólne omówienie zniszczeń, dokonanych w Warszawie przez okupantów niemieckich, w dziedzinie architektury zabytkowej, bibliotek, archiwów. Liczne zdjęcia ilustrują treść książki.

6. LORENTZ S. *Zburzenie Zamku Królewskiego w Warszawie*. W-wa 1946 Min. Kultury i Sztuki s. 24, ilustracje.

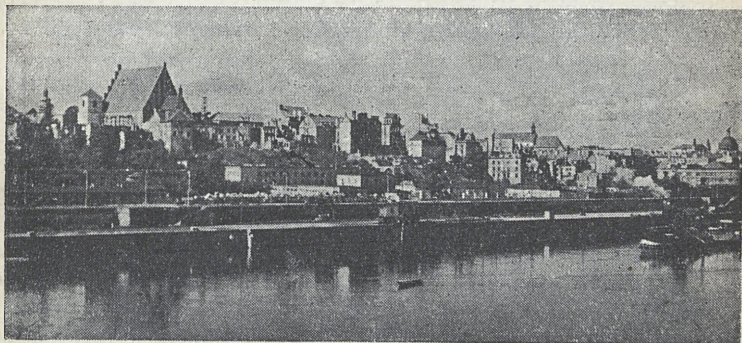
Autor omawia jeszcze jeden z licznych dowodów barbarzyństwa fałszywców niemieckich, jakim było zniszczenie z premedytacją jednego z najcenniejszych zabytków Warszawy — Zamku Królewskiego.

III. Odbudowa Warszawy

Broszur, książek i artykułów o odbudowie Warszawy ukazało się w ciągu dziesięciolecia bardzo wiele. Trudno byłoby je wszystkie tu wymienić. Dlatego też podajemy przykładowo tylko kilka wybranych prac, omawiających zagadnienia odbudowy i budowy miasta. Mimo, że staraliśmy się podać książki aktualne, nie zawsze nam się to udało, gdyż tempo odbudowy Warszawy jest często szybsze, niż tempo pisania o niej książek.

7. BIERUT B. *Sześćoletni plan odbudowy Warszawy*. Referat na Konferencji Warszawskiej PZPR w dniu 3 lipca 1949 r. W-wa 1949 KiW s. 45. (Ten sam referat wydany w formie albumowej — zob. dział: albumy).

Referat ten to podsumowanie pierwszego okresu odbudowy i równocześnie wytyczenie dalszych kierunków rozbudowy miasta. Tow. Bierut, wskazując na osiągnięcia odbudowy, podkreślił znaczenie pomocy radzieckiej dla przywrócenia miasta do życia. Referat ten stał się wytyczną dla budowniczych nowej Warszawy.

Stare Miasto

8. *Budujemy socjalistyczną stolicę*. W-wa 1951 MON s. 91, 2 nlb.

Bardzo popularne omówienie osiągnięć w zakresie odbudowy do r. 1952. Broszurka przeznaczona w zasadzie dla żołnierzy.

9. MAŁCUŻYŃSKI K. *Trasa W—Z*. 22.VII.1949 „Czytelnik“ s. 32.

Reportaż z przebiegu budowy trasy Wschód-Zachód, jednej z najwspanialszych arterii Warszawy. Budowa trasy W—Z była pierwszą, na tak wielką skalę zakrojoną, inwestycją w odbudowującej się Warszawie.

10. *Osiem lat odbudowy Warszawy*. W-wa 1953 SFOS s. 23, 1 nlb. Biblioteczka Odczytowa SFOS nr 19.

Przegląd wyników odbudowy Warszawy w ciągu ośmiu lat od wyzwolenia.

11. *Trakt Starej Warszawy*. W-wa 1953 SKFN, s. 96.

Bogato ilustrowane wydawnictwo poświęcone historii i odbudowie Starego Miasta.

IV. Historia Warszawy

12. SZWANKOWSKI E. *Warszawa*. Rozwój urbanistyczny i architektoniczny. W-wa 1952 PWT s. 341, 2 nlb. Instytut Urbanistyki i Architektury.

Historia rozwoju urbanistycznego i architektonicznego Warszawy do r. 1939. Praca zawiera bogatą bibliografię i wielką ilość ilustracji.

13. HERBST S. *Ulica Marszałkowska*. W-wa 1949 KiW s. 192, 3 nlb.

Historia ulicy Marszałkowskiej w Warszawie doprowadzona do r. 1914. Zob. również poz. 11.

V. Historia ludu Warszawy

Historia Warszawy to nie tylko historia jej założenia, rozwoju, zniszczeń wojennych i odbudowy. Historia Warszawy to przede wszystkim historia ludzi, którzy ją zamieszkują. Bogata historia walk narodowych i społecznych. I dlatego, organizując wystawkę o Warszawie, nie można pominąć bogatej literatury z tego zakresu.

W 1794 r. — 17 i 18 kwietnia—po raz pierwszy w dziejach Warszawy masy ludowe porwały za broń i w zacieklej, krwawej walce, prowadzonej początkowo bez wodza, wywalczyły sobie zwycięstwo nad wojskiem carskim. O wydarzeniach tych dni mówi książka:

14. TOKARZ W. *Insurekcja Warszawska 17 i 18 kwietnia 1794 r.* W-wa 1950 KiW s. 371, 4 nlb. Bibl. Historyczna.

W powstaniu styczniowym 1863 r. również poważną rolę odegrał lud warszawski. Pracująca ludność miasta pierwsza odpowiedziała na zew rewolucyjnych przywódców, wzywających do powstania narodowego. Pierwsza krew w tym boju polała się na warszawskiej ulicy. Wypadki te omawia praca:

15. KIENIEWICZ S. *Warszawa w powstaniu styczniowym*. W-wa 1954, Wiedza Powszechna s. 243, 1 nlb. Bibl. dla Każdego.

Wśród proletariatu Warszawy rodził się polski ruch robotniczy i wyrastały pierwsze rewolucyjne organizacje marksistowskie. Tutaj pracował i działał organizator pierwszej partii politycznej, która podjęła w Polsce sztandar walki klasowej w duchu ideologii marksistowskiej, przywódca „Wielkiego Proletariatu” — Ludwik Waryński. Z Warszawą też związana jest w poważnym stopniu historia tej partii. Na wystawce można wyłożyć na przykład:

16. DANISZEWSKI T. *Wielki Proletariat*. W-wa 1949 KiW s. XI, 264,7 nlb.

Książkę otworzyć na artykule „Strajk w warsztatach kolei warszawsko-wiedeńskiej” s. 95.

17. PRÓCHNIK A. *Bohaterowie Proletariatu*. W-wa 1950 KiW s. 66, 2 nlb.

Otworzyć na artykule „W obronie godności robotnic”, opisującym zorganizowaną przez „Proletariat” w Warszawie walkę w obronie czci kobiet-robotnic.

Dla zobrazowania walk robotników Warszawy w okresie rewolucji 1905 roku można wyłożyć *Historię WKP(b)*. Krótki kurs. W-wa 1948 KiW otwartą na str. 68 (fragment o Warszawie).

18. DANISZEWSKI T. *Pierwszy maja*. 60 lat święta międzynarodowej solidarności. W-wa 1950 KiW s. 229.

Otworzyć na str. 61, gdzie podany jest opis wypadków pierwszomajowych w Warszawie w r. 1905.

19. *KPP w obronie niepodległości Polski*. Materiały i dokumenty. Wyd. 2. W-wa 1953 KiW s. 149.

Na stronie 103 zamieszczona jest odezwa KC KPP do proletariatu Warszawy („Proletariat Warszawy pod sztandarem komunizmu — przeciwko faszystowskiej dyktaturze Piłsudskiego”).

20. *KPP. Wspomnienia z pola walki*. W-wa 1951 KiW s. 354.

Otworzyć na przykład na artykule „Walki klasowe tramwajarzy warszawskich w latach 1919—1931“.

21. WASILEWSKA W. *Historia jednego strajku*. Wyd. 2. W-wa 1950 N. Ks. s. 198.

Książka omawia przebieg strajku warszawskich pracowników Związku Nauczycielstwa Polskiego.

Gdy we wrześniu 1939 roku hitlerowskie Niemcy napadły zdradziecko na Polskę, cały ciężar walki z nimi spadł na masy ludowe. Tak było i w Warszawie. Prosto z więzień szli komuniści walczyć przeciwko faszystom. Wielu z nich padło w tej walce. Tak zginął jeden z przywódców KPP — Marian Buczek. O jego udziale w obronie Warszawy opowiada książka:

22. *Marian Buczek — w piętnastoletnią rocznicę śmierci*. W-wa 1954 KiW s. 55,2 nlb. w artykule „W obronie Warszawy“.

Nadeszły dni okupacji. Ale proletariat nie złożył broni i nie czekał z założonymi rękami na wyzwolenie kraju i stolicy. W 1942 r. powstała PPR, która rozpoczęła aktywną walkę z hitlerowcami. Walka ta przebiegała również i na terenie Warszawy. Mówią o tym książki:

23. JÓŹWIAK F. *PPR w walce o wyzwolenie narodowe i społeczne*. W-wa 1952 KiW s. 284.

24. *W dziesiątą rocznicę powstania PPR*. (Materiały i dokumenty). W-wa 1952 KiW s. 644. (Na przykład artykuł „Oprawca zdrzął“).

25. ZWM. *Materiały i dokumenty*. W-wa 1953 Iskry s. 575. (Np. artykuły „Nasza pierwsza kryjówka“, „Granaty w Café Clubie“, „Młodzież Warszawy“).

Bohaterską walkę getta warszawskiego przeciwko faszystowskiemu okupantom najpełniej przedstawia źródłowa praca:

26. MARK B. *Powstanie w getcie warszawskim na tle ruchu oporu w Polsce*. Geneza i przebieg. W-wa 1953 Ż.I.H. s. 343.

O przyczynach wywołania powstania w Warszawie przez „rząd londyński“ i o bohaterstwie żołnierzy AL i AK, ginących na barykadach, daje pogląd artykuł:

27. WEBER A., TURLEJSKA M. *W dziesięciolecie powstania warszawskiego*. Nowe Drogi nr 8 z 1954 r. s. 54—77.

VI. Przewodniki

28. KANCLERZ F. *Przewodnik po Warszawie*. W-wa 1952 Kraj s. 94, 2 nlb.

29. KOWALSKI W. *Trasa W—Z*. W-wa 1949 ZG PTK s. 60, 3 nlb.

30. ZAWANOWSKI K. *Wycieczka do Wilanowa*. W-wa 1948 PAK s. 31, 1 nlb.

VII. Beletrystyka

31. ANDRZEJEWSKI J. *Książka dla Marcina*. W-wa 1954 „Czytelnik“ s. 106.

32. BRANDYS K. *Miasto niepokonane*. W-wa 1953 PIW s. 214.

33. BRANDYS K. *Obywatele*. W-wa 1954 „Czytelnik“ s. 446.

34. CZESZKO B. *Pokolenie*. W-wa 1953 „Czytelnik“ s. 277.

35. DZIARNOWSKA J. *Opowieść o Annie*. W-wa 1950 „Prasa Wojskowa“ s. 231.

36. GOJAWICZYŃSKA P. *Dziewczęta z Nowolipek*. Wyd. 5. W-wa 1954 „Czytelnik“ s. 238.

37. KOŹNIEWSKI K. *Piątka z ulicy Barskiej*. Wyd. 2. W-wa 1952 PIW s. 285.

38. PRUS B. *Lalka*. W-wa 1954 PIW t. 1 s. 504, t. 2 s. 420.

39. PYTLAKOWSKI J. *Listy z MDM*. W-wa 1952 „Czytelnik“ s. 141.

40. WARNEŃSKA M. *Drukarnia na Czystem*. W-wa 1952 MON s. 176.

VIII. Albumy

41. BIERUT B. *Sześćioletni plan odbudowy Warszawy*. W-wa 1951 KiW s. 367.

42. *Budujemy trakt Starej Warszawy*. W-wa 1953 Sztuka, k nlb.
43. *Mówi Warszawa miasto pokoju*. W-wa 1953 Iskry k nlb.
44. *Rośnie nowa Warszawa*. W-wa 1952 Kraj k nlb.
45. *Warszawa*. W-wa 1950 Kraj s. 102.
46. *Warszawa naszych dni*. W-wa 1954 Stoł. Kom. Frontu Nar. k nlb.
47. *Warszawa stolica Polski*. W-wa 1949 SFOS s. 184, 1 nlb.

Opr. Z. L.

J. Filipkowska-Szemplińska

JAN NALEŻY UKŁADAĆ PLAN PRACY GMINNEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ

Koniec roku kalendarzowego jest okresem, w którym każda biblioteka musi pomyśleć o tym jak będzie pracować w roku przyszłym, jakie postawi sobie zadania do wypełnienia oraz jakich użyje sposobów i środków dla ich zrealizowania.

Trzeba zatem opracować roczny plan, który pomoże w podniesieniu poziomu pracy biblioteki, zwiększeniu zasięgu jej oddziaływania oraz pogłębieniu wyników wychowawczych.

Dla dobrego zaplanowania pracy potrzebna jest znajomość zadań gospodarczych swojej gminy, a więc zadań w zakresie podniesienia produkcji roślinnej i hodowlanej. Jest to bardzo ważne dla dalszego uzupełniania księgozbioru w odpowiednie książki i czasopisma oraz dla przemyślenia sposobów i środków propagandy.

Znajomość składu społecznego ludności gminy (np. ilu jest rolników, ile gospodyń wiejskich, inteligencji wiejskiej, młodzieży pracującej, pracowników PGR, POM i spółdzielni produkcyjnych), pomoże w obmyśleniu najodpowiedniejszych środków i sposobów zjednywania czytelników. Musimy także wiedzieć, ilu mieszkańców mamy w poszczególnych wsiach, aby za pośrednictwem punktów bibliotecznych planowo zaopatrzyć ich w książki.

Ze względu na to, iż biblioteka nie może pracować w odosobnieniu, potrzebna jest również znajomość rozmieszczenia i działalności innych bibliotek na terenie gminy np. bibliotek szkolnych, spółdzielni produkcyjnych i innych, gdyż to pozwoli na lepsze rozmieszczenie punktów bibliotecznych, przede wszystkim tam, gdzie brak jest jakiegokolwiek biblioteki.

Jeśli będziemy się orientować w zadaniach i działalności organizacji masowych jak np. ZSch, ZMP, instytucji kulturalno-oświatowych jak Towarzystwo Wiedzy Powszechnej i Upowszechnienie Wiedzy Rolniczej, to będziemy mogli skoordynować pracę swej biblioteki z ich pracami, a przez to uczynić ją bardziej skuteczną.

Mając już wszystkie te wiadomości i ogólną orientację co do warunków w jakich biblioteka będzie działała w roku następnym, przystępujemy do wysunięcia najważniejszych zadań, które stoją przed biblioteką na dany rok.

Konkretne zadania dla pracy biblioteki w danej gminie wiążą się oczywiście z zadaniami, które stoją przed wszystkimi bibliotekami w kraju, jednakże muszą być dostosowane do istotnych potrzeb mieszkańców gminy oraz warunków pracy danej biblioteki.

Na przykład zadania w zakresie podniesienia produkcji roślinnej i hodowlanej ustalimy w zależności od rodzaju produkcji w danej gminie. Jeśli na przykład w gminie rozwijają się plantacje buraka cukrowego lub tytoniu, zadaniem biblioteki będzie upowszechnienie książek właśnie z tego zakresu. Znaczna liczba absolwentów początkowego nauczania, którzy nie korzystają z książek, skieruje uwagę bibliotekarza na sprawę przyciągnięcia ich do biblioteki.

Najważniejsze zadania biblioteki powinny być omówione z gminnym komitetem partyjnym oraz z prezydium rady narodowej (w przyszłości gromadzkiej).

Po ustaleniu zadań, w oparciu o materiał sprawozdawczy, należy przeprowadzić analizę działalności biblioteki w roku poprzednim. Ponieważ nie posiadamy jeszcze pełnego materiału

sprawozdawczego, oprzemy się na sprawozdaniach za trzy kwartały, dodając do nich przewidywane wyniki za kwartał czwarty.

Jeśli stwierdzimy braki w naszej pracy w roku bieżącym, trudności, nie wykonanie planu przewidzianego na ten rok, powinniśmy przemyśleć środki i sposoby lepszego zorganizowania pracy i podniesienia jej wydajności. Jednym słowem, ocena dotychczasowej działalności biblioteki pomaga w wyciągnięciu wniosków co do dalszego prowadzenia pracy, oraz usuwania braków i niedociągnięć.

1) Księgozbiór

- a) Ustalić ile i jakie książki są potrzebne (wg działów lub zagadnień). Określamy to biorąc pod uwagę ilość i skład księgozbioru dotychczas posiadanego oraz potrzeby czytelników w związku z wyżej wymienionymi zadaniami. Jeśli na przykład mamy za mało książek rolniczych — określamy czego nam brakuje, jeśli brak nam książek dla dorastającej młodzieży — wysuwamy tę potrzebę. Określenie potrzeb w zakresie księgozbioru musi być dostosowane do przewidywanej liczby czytelników na koniec roku (licząc po 5 tomów na 1 czytelnika).
- b) Ustalić ile i jakie czasopisma mamy zaprenumerować, podając tytuły i liczbę egzemplarzy.
- c) Przewidzieć, ile tomów należy oprawić.
- d) Przewidzieć ważniejsze prace w zakresie opracowania księgozbioru np. sporządzenie katalogu, jeśli go dotychczas biblioteka nie posiada, uzupełnienie lub skompletowanie katalogu.

2) Organizacja punktów bibliotecznych

- a) Ile ogółem punktów bibliotecznych przewiduje się na koniec roku, z podaniem liczby punktów nowoorganizowa-

nych i wymianieniem miejscowości (zależnie od wysuniętych potrzeb).

- b) Ile i jakie punkty biblioteczne wymagają reorganizacji np. zmiany kierownika, lub przeniesienia do innej miejscowości itp.

3) Czytelnicy.

- a) Ogólna liczba zarejestrowanych czytelników na koniec roku, których biblioteka ma obsłużyć bezpośrednio lub za pośrednictwem punktów bibliotecznych, biorąc za podstawę osiągnięcia w tym zakresie w roku bieżącym. Jeśli na przykład w roku bieżącym będziemy mieli do końca roku 250 czytelników w bibliotece i 300 czytelników w punktach bibliotecznych, zaplanujemy na koniec roku następnego zwiększenie tej liczby o możliwie duży procent. Dążyć do osiągnięcia 10% czytelników w stosunku do liczby mieszkańców.
- b) Liczba czytelników nowych, których chcemy pozyskać i z jakich grup, stosownie do wysuniętych na wstępie zadań biblioteki. Na przykład jeśli mamy większość czytelników spośród młodzieży szkolnej, postawimy sobie za zadanie pozyskanie czytelników dorosłych; wśród dorosłych będziemy starać się pozyskać głównie kobiety. Będziemy również starać się o pozyskanie czytelników wśród przodowników rolnictwa, których wysiłki w zakresie zwiększenia plonów należy szczególnie popierać.

4. Udostępnienie książek.

- a) Podać przewidywaną liczbę odwiedzin czytelników w bibliotece w ciągu roku.
- b) Określić przewidywaną liczbę wypożyczeń książek w ciągu roku. Dane te obliczamy stosownie do ustalonej liczby czytelników, według przeciętnej odwiedzin i wypożyczeń z roku poprzedniego. Na przykład jeśli mieliśmy 250

czytelników w zeszłym roku i 1300 odwiedzin, a 1500 wypożyczonych tomów — przeciętna odwiedzin jest 5 na 1 czytelnika, zaś przeciętna wypożyczeń — 6 tomów na 1 czytelnika. Według tych przeciętnych obliczamy przewidywaną liczbę odwiedzin i wypożyczeń na rok następny dla ogólnej liczby czytelników, których mamy pozyskać do końca przyszłego roku. Jeśli widzimy środki i sposoby zwiększenia liczby odwiedzin i wypożyczeń na 1 czytelnika — możemy obliczyć przeciętną w roku przyszłym nieco większą. To samo odnosi się do obliczeń w stosunku do punktów bibliotecznych, z tym, iż przeciętne na 1 czytelnika są tam zwykle niższe niż w samej bibliotece.

- c) Podać przewidywane wzmożenie liczby wypożyczeń w określonych działach książek. Na przykład jeśli mieliśmy w zeszłym roku mało wypożyczeń książek rolniczych, przewidujemy zwiększenie liczby wypożyczeń w tym dziale.

5. Sprawy gospodarcze.

- a) Przewidziany zakup sprzętów dla biblioteki lub szafek dla punktów bibliotecznych.
- a) Potrzeby w zakresie druków bibliotecznych.
- c) Potrzeby w zakresie remontu lokalu.
- d) Potrzeby w zakresie opału i oświetlenia.

W ten sposób opracowany roczny plan pracy biblioteki, po jego omówieniu na zebraniu komisji oświaty i kultury, powinien być złożony do 10 grudnia w Prezydium Gminnej Rady Narodowej (ewentualnie w przyszłości Gromadzkiej Rady Narodowej).

Jednak plan ten nie jest jeszcze ostateczny, gdyż wymaga skoordynowania go z planem w zakresie rozwoju bibliotek na rok przyszły dla całego powiatu, województwa. W tym celu każda biblioteka otrzymuje na początku roku od władz zwierz-

chnich zadania planowe ustalające elementy, które wchodzi do planu gospodarczego: liczbę tomów, liczbę czytelników, wypożyczeń oraz stan zatrudnienia w bibliotece.

Jeśli liczby te różnią się od wysuniętych przez bibliotekę w planie pracy, należy do planu wprowadzić poprawki i wówczas dopiero plan ten staje się wiążącym dla bibliotekarza.

Na podstawie planu rocznego opracowuje się plany kwartalne, które ułatwiają wykonanie w każdym kwartale zadań ustalonych na cały rok. Sporządzanie planów kwartalnych daje możliwość wnoszenia niezbędnych poprawek w toku wykonywania planu, oraz stosowania środków zapewniających wykonanie zadań rocznych.

Plan kwartalny układa się w tym samym porządku zagadnień co i plan roczny, lecz opracowanie jego jest bardziej szczegółowe i konkretne.

1) Księgozbiór.

Ponieważ biblioteka gminna nie zakupuje książek sama, plany kwartalne nie mogą przewidywać ilościowego wzrostu księgozbioru. Liczbowy wzrost przewidzieliśmy w planie rocznym i tam też określiliśmy jakie książki są nam potrzebne. Tutaj powinniśmy przewidzieć szczegółowo następujące prace:

- a) Opracowanie księgozbioru — inwentaryzacja, jeśli mamy zaległości w tym zakresie, katalogowanie — wykorzystanie kart katalogowych centralnie drukowanych i nadesłanych przez Bibliotekę Narodową, sporządzenie nowego katalogu, jeśli go bibliotekarz dotychczas nie posiada, poprawienie katalogu, jeśli nie jest dobrze opracowany, opracowanie zestawień tematycznych książek itp.
- b) Oprawa książek — oddanie do oprawy książek stosownie do posiadanych kredytów; drobne naprawy książek lub obłożenie ich w papier.
- c) Ustawienie książek na półkach. Na przykład jeśli mamy książki ustawione według numerów inwentarza — należy ustawić je według działów.

2) Organizacja punktów bibliotecznych.

- a) Konkretne zaplanowanie nowych punktów bibliotecznych z podaniem miejscowości.
- b) Pomoc dla punktów bibliotecznych słabo pracujących.
- c) Kontrola pracy punktów bibliotecznych oraz przeprowadzenie instruktażu (ilość dojazdów, czas trwania).
- d) Wymiana książek dla punktów bibliotecznych (dla ilu punktów oraz ile tomów).

3) Czytelnicy.

- a) Pozyskanie nowych czytelników stosownie do zadań wytyczonych w planie rocznym. Zgodnie z zasadami rejestracji czytelników powinniśmy przewidywać na koniec pierwszego kwartału osiągnięcie tej samej liczby czytelników, którą mieliśmy na końcu roku. W drugim kwartale przewidujemy 50% przyrostu nowych czytelników, w trzecim nie przewidujemy wzrostu czytelników ze względu na okres letni, w 4-tym kwartale przewidujemy osiągnięcie zaplanowanej na koniec roku liczby czytelników.
- b) Środki i sposoby pozyskiwania nowych czytelników i propagandy bibliotek wśród mieszkańców jak: zawieszenie ogłoszeń, wykorzystanie radiowęzła, miejscowego kina, zebrań organizacji i instytucji społecznych, propaganda za pośrednictwem dzieci szkolnych, aktywistów społecznych itp.

4) Udostępnienie książek oraz praca z czytelnikiem.

- a) Przewidywana liczba odwiedzin w ciągu kwartału w bibliotece i w punktach bibliotecznych.
- b) Przewidywana liczba wypożyczeń książek w ciągu kwartału stosownie do zaplanowanej liczby czytelników na koniec kwartału.

- c) Przewidywane wzmożenie wypożyczeń w określonych działach książek oraz środki i sposoby działania w tym kierunku.
- d) Przewidywane konkretne prace z czytelnikiem (indywidualne i zbiorowe). Kiedy i jakiego rodzaju, na jakie tematy, z jakimi grupami czytelników oraz przy pomocy jakich książek. Na przykład wieczory dyskusyjne, głośne czytanie, wystawy książek, gazetki ściennie itp. Przewidywana pomoc aktywu społecznego w tych pracach w bibliotece i w punktach bibliotecznych. Projektowane prace powinny być skoordynowane z pracami świetlicy TWP i UWR.
- 5) S z k o l e n i e p r a c o w n i k ó w, trudne do ustalenia na cały rok, może i powinno się znaleźć w planie kwartalnym. Będzie to na przykład udział w seminarium powiatowym, w kursie bibliotekarskim, w szkoleniu ideologicznym, własne samokształcenie itp.
- 6) S p r a w y g o s p o d a r c z e do załatwienia w ciągu kwartału określamy bardziej szczegółowo niż w planie rocznym. Na przykład zakup opału, lampy naftowej, papieru do obłożenia książek itp.

Plany kwartalne powinny być składane w prezydium rady narodowej, której biblioteka podlega, do dnia 15-go miesiąca poprzedzającego kwartał.

CHOINKA W BIBLIOTECE

Choinka noworoczna jest jednym z mocniejszych przeżyć dla dzieci w okresie zimowym. Skupia na sobie ich zainteresowanie przez dłuższy okres czasu. Bibliotekarz powinien zainteresowanie to wykorzystać dla spraw propagandy biblioteki, książki i czytelnictwa. Jednocześnie zorganizowanie choinki dla czytelników wiąże ich uczuciowo z biblioteką. Każda biblioteka, niezależnie od tego w jakich pracuje warunkach, może urządzić „choinkę“. Jeśli biblioteka rozporządza niewielkim lokalem „impreza noworoczna“ sprowadzi się do ubrania niedużego

drzewka i opowiedzenia baśni pod choinką. Gdy mamy dobre warunki lokalowe, impreza przybierze większe rozmiary. Zapraszamy do współpracy aktyw czytelnicy, szkołę, komitet rodzicielski, świetlicę, harcerzy, ZMP, Ligę Kobiet.

Już pod koniec listopada rozpoczniemy prace przygotowawcze. Zbierzemy komitet organizacyjny, który ustali plan pracy i dokona jej podziału.

Oto przykładowy plan pracy:

1. Ułożyć program imprezy i ustalić jej termin.
2. Przygotować preliminarz wydatków i uzyskać potrzebne pieniądze na zakup drzewka, materiałów na ozdoby, dekoracje, kostiumy.
3. Rozdzielić poszczególne funkcje, na przykład kto się zająć o fundusze na zorganizowanie „choinki“, kto będzie kierował robieniem zabawek itp.

Dzieci bardzo chętnie robią ozdoby na choinkę. Mają mnóstwo ciekawych pomysłów, wystarczy im tylko pomóc w zorganizowaniu tej pracy jak: ustalenie gdzie będą robić zabawki, dostarczenie potrzebnych materiałów itp.

Aby uzyskać jak najstaranniej, najpiękniej wykonane ozdoby można ogłosić konkurs na najładniejszą zabawkę. Wzory zabawek, ozdób na choinkę znaleźć można w numerach „Płomyczka“, „Płomyka“. Najlepiej, aby dzieci same do nich trafiły, gdyż uczy ich to poszukiwania potrzebnych im materiałów, korzystania z czasopism dla nich przeznaczonych.

Wielką wagę w przygotowaniu imprezy przywiązuje się do pracy starszych dzieci, które w dużej mierze należy uczynić odpowiedzialnymi za udaną „choinkę“. Ma to duże znaczenie wychowawcze, gdyż wskazuje jak wielkie zadowolenie daje praca przynosząca radość innym — w danym przypadku ich młodszym kolegom.

Starsze dzieci, przy pomocy bibliotekarki, mogą wybrać pewne książki dla dzieci młodszych I i II poziom, 8—10 lat na przykład *Plastusiowy pamiętnik*, — KOWNACKIEJ M., *Na jagody* — KONOPNICKIEJ M. itd. i przygotować na choinkę za-

bawki, które będą postaciami dzieci i zwierząt z tych książek, czy przedmiotami charakterystycznymi dla ich treści.

W czasie imprezy choinkowej wykorzystamy te ozdoby, urządzając błyskawiczny konkurs. Oglądając zawieszzone zabawki (jeszcze raz zaznaczam, że muszą być bardzo charakterystyczne), dzieci odgadywać będą kogo, czy co przedstawia dana zabawka, jaki jest tytuł książki, w której ją możemy znaleźć i kto tę książkę napisał.

Impreza choinkowa musi być od początku do końca atrakcyjną, żywą, radosną zabawą dla dzieci. Dzieci mogą występować w kostiumach bohaterów swoich ulubionych książek — kolorowych, barwnych, egzotycznych. W skromniejszych warunkach mogą mieć kotyliony, lub występować tylko z akcesoriami, charakterystycznymi dla danej postaci z książki np. z książki 1) *Na jagody* chłopczyk będzie w czerwonym kapelusiku, i z koszyczkami w rękach, 2) *Jarzębinki* (Tajc J.) dziewczynka w czerwonej chusteczce z gałązką jarzębiny itp.

Na zabawę złożą się piosenki, tańce, gry, recytacje, opowiadanie baśni pod choinką, obrazki sceniczne. Można też w formie ciekawej pogadanki podać dzieciom wiadomości o tym, skąd się wziął zwyczaj uroczystego witania Nowego Roku (patrz OPOLSKI A. *Kalendarz i jego dzieje*. W-wa 1948 r. „Czytelnik“ s. 20).

Poniżej podajemy bibliografię wybranych materiałów, które mogą pomóc bibliotekarzowi w zorganizowaniu uroczystości choinkowej.

Utwory do recytacji, śpiewu, inscenizacji, zagadki, zagadki literackie znaleźć można w następujących czasopismach i książkach dla dzieci:

1) BECHLER H. *Przy noworocznej choince*. Płomyk 1952/53 s. 256. (wiersz).

2) BŁACHYJ W. *Choinka noworoczna*. Wierszyki, pieśni, inscenizacje, opowiadania i zabawy zespołowe. W-wa 1948 Prasa Wojskowa s. 61.

3) BRZECHWA J. *Siedmiomilowe buty*. — Widowisko w 17 scenach. Muzyka Z. Turskiego. W-wa 1951 N. Ks. s. 94.

Teatr Szkolny (można wykorzystać tylko pewne sceny np. 14-tą — zabawę z bałwankiem).

4) BRZECHWA J. *Teatr Pietruszki* — widowisko kukiełkowe, W-wa 1953 N. Ks. s. 123.

5) DĄBROWSKA T. *Zagadki i gry literackie*. W-wa 1952 N. Ks. s. 62.

6) *Inscenizacje*. Praca zbiorowa. W-wa 1950/51 N. Ks. t. 1 — s. 437, T. 2. — s. 566, T. 3 — s. 404.

7) JANCZARSKI A. *Sekundy, minuty, godziny*. Płomyk 1951/52 s. 285. (wiersz.)

8) KONOPNICKA M. *Co słonko widziało*. W-wa 1954 N. Ks. s. 128. (wiersze do recytacji, śpiewu, inscenizacji: „Choinka“, „W lesie“, „Zła zima“, „Zmarzłak“, „Rzeka“).

9) KOWNACKA M. *O dzieciach, sztygarze, o Nowym Roku i starym zegarze*. Płomyk 1949/50 s. 282—299. (Obrazek noworoczny w jednej odsłonie).

10) KRZEMIENIECKA L. *Z przygód Krasnala Hałabały*. W-wa 1947 Światowid s. 71. (Rozdział „O tym jak Krasnal na wesele do Baby Saby poszedł i o bukicie szczęścia“).

11) MALAWSKA M. *Miesiące*. Płomyk 1949/50 s. 287 (wiersz).

12) SZELBURG-ZAREMBINA E. *Watowe ludki*. W-wa 1948 N. Ks. s. 16.

13) SZELBURG-ZAREMBINA E. *Witamy Nowy Rok*. — sztuka sceniczna. W-wa 1952 CRZZ s. 66.

Sztuka ta przeznaczona jest na imprezy choinkowe dla dzieci przedszkolnych i dzieci szkolnych młodszych. Mogą je przygotowywać same dzieci. Z kilku osobami dorosłymi można nawiązać kontakt dopiero przed próbą generalną.

14) SZNAPER A. M. *Nowy Rok*. Płomyk 1951/52 s. 274 (wiersz).

Baśnie do opowiadania pod choinką:

1) ANDERSEN H. — *Choinka*.

- 2) ANDERSEN H. — *Dzikie Łabędzie.*
- 3) ANDERSEN H. — *Królowa Śniegu.*
- 4) HOFFMANN E. — *Historia Dziadka do orzechów.*
- 5) JANUSZEWSKA H. — *Żelazne trzewiczki.*
- 6) PORAZIŃSKA J. — *Dwanaście miesięcy.*

*Ośrodek Metodyczno-Instrukcyjny
Bibliotek dla Dzieci
Biblioteki Publicznej m. st. W-wy*

WSRÓD KSIĄŻEK

WIERNIK B. *Podróż na trzecią płaszczyznę.* W-wa 1954 „Czytelnik“ s. 302.

„Podróż na trzecią płaszczyznę“ to reportaż z budowy kombinatu metalurgicznego im. Bolesława Bieruta w Częstochowie. Dzięki niemu poznajemy budowę, jej rozwój, pracowników w okresie od grudnia 1952 do października 1953 r.

W walce z piętrzącymi się trudnościami wyłaniają się zwycięsko zarysy wielkiej budowy. Równoległe ze wzrostem huty rosną ludzie. W książce zawieramy znajomość z robotnikami, inżynierami, technikami i majstrami wielkiej huty. Poznajemy naczelnego dyrektora budowy inż. Furtaka, z pełnym uznaniem jesteśmy dla jego zdolności organizacyjnych, umiejętności oddziaływania na ludzi, z zaciekawieniem śledzimy jego życie prywatne.

Razem z młodym inżynierem Daukszą, dla którego huta jest pierwszym miejscem samodzielnej pracy, przeżywamy chwile załamań pod ciężarem zbyt wielkich obowiązków; razem z nim cieszymy się osiągnięciami i ostatecznym zwycięstwem.

Poznajemy również wiele innych postaci, dających w sumie pełny obraz kolektywu pracowników wielkiej budowy. Jedną z takich postaci drugoplanowych w książce jest na przykład chłop Kacperski, który początkowo nie widzi nic poza swymi prywatnymi interesami, a później coraz bardziej świadomie włącza się do budowy. Taką postacią jest szofer Waclaw Sta-

nowski zgłaszający swój akces do partii z dorobkiem 90 tysięcy km. przejechanych bez remontu. Ludzie budowy pokazani są przy pracy i w domu, w chwilach załamań i zwycięstw.

Na kartach książki śledzimy przez cały czas walkę starego z nowym. Widzimy ją w obrazach starej i nowej Częstochowy, w zestawieniu rodzącego się kombinatu ze starą hutą Bernarda Handke, wreszcie w stałym przetwarzaniu się świadomości i psychiki ludzi z nią związanych.

Bardzo żywe i barwne ujęcie sprawia, że książkę czyta się z niesłabnącym zainteresowaniem. Momenty dramatyczne (śmierć inż. Pokase), przeplatają się z humorystycznymi (sprawa Otylii Frączak, która nie chciała wyprowadzić się z terenów podległych budowie).

Kulminacyjnym punktem w akcji jest uruchomienie wielkiego pieca. Wszystko ilustrują liczne i ciekawe zdjęcia.

Książka dzięki szerokiemu ujęciu życia i spraw wielkiego kombinatu nastęrcza wiele tematów do dyskusji. Na przykład: 1. Oddziaływanie budowy na życie ludzi z nią związanych, na przebudowę ich świadomości politycznej. 2. Powstawanie kolektywu. 3. Pomoc ZSRR.

KOMUNIKAT

W celu kierowania przebiegiem Konkursu Czytelników Wiejskich w roku dziesięciolecia powołano Centralną Komisję w następującym składzie:

Przewodniczący	— Prezes ZG. ZSCH.	— Antoni Korzycki
Sekretarz:	— Dyr. C.Z.B.	— Władysław Jagusztyn
Członkowie:	— Wiceminister Oświaty	— Dembińska Zofia
	— Dyr. Biura Rady Czytel. i Książki	— Dobrowolski M.
	— Szef Wyzd. Prop. KGPO „SP“	— ppułk. Kulczycki Jarosław
	— Wiceminister Kultury i Sztuki	— Piotrowski Stanisław
	— Przew. ZZ. Prac. Rol. i Leśn.	— Nowicki Kazimierz
	— sekr. Rady Sp. Prod.	— Sanocki Józef

- Wiceprezes — Śpiewak Jan
ZG. ZZNP.
— Sekretarz ZG. ZMP. — Wegner Tadeusz

Sekretariat Komisji mieści się w Centralnym Zarządzie Bibliotek

NAJWAŻNIEJSZE PRACE ROLNIKA W STYCZNIU

W p o l u

1) Przeprowadzić kontrolę stanu zasiewów rzepaku i zbóż ozimych. W wypadku utworzenia się skorupy lodowej zastosować wałowanie.

SALONI K. *Uprawa żyta w świetle doświadczeń polskich*. W-wa 1954 PWRiL s. 96.

ŁOZIŃSKI T., KRYŃSKI W. *Zwiększajmy plony żyta*. W-wa 1954 PWRiL s. 59.

RYKOWSKI B. *Przodujące osiągnięcia w uprawie rzepaku i rzepiku*. W-wa 1954 PWRiL s. 92, rys. 6.

2) Kontrolować stan kopców — zwrócić uwagę na powstające w okryciu mysie kanały, zakładać trutki, w razie potrzeby przykryć dodatkowo kopce.

GOŁĘBIEWSKA Z. *Szkodniki domu i spichrza*. W-wa 1950 PWRiL s. 55, rys. 40.

3) Zapobiegać szkodom wyrządzanym przez zwierzynę łowną.
MEISSNER T. *Zapobieganie szkodom wyrządzanym przez zwierzynę łowną*. W-wa 1952 PWRiL s. 52, rys. 24.

W o b e j ś c i u

4) Tępić gryzonie.

ŻYDŁOWICZ W. *Zwalczajmy gryzonie w polu i obejściu*. W-wa 1951 PWRiL s. 35, rys. 23.

5) Naprawiać narzędzia rolnicze (plugi, kultywatory, siewniki, naprawiać ogrodzenia i płoty).

GNOIŃSKI T. *Warsztat stolarsko-kołodziejski*. W-wa 1952 PWRiL s. 124, rys. 67.

GNOIŃSKI T. *Kowal wiejski*. W-wa 1953 PWRiL s. 128, rys. 120.

BOSAKIRSKI M. *Wozy i sanie gospodarskie*. W-wa 1951 PWRiL s. 131.

W o b o r z e

6) Przestrzegać zasady higieny w pomieszczeniach dla zwierząt:

a) wietrzyć stajnie i obory, dbać o dobry odpływ gnojówki,

- b) umożliwić bydłu ruch na powietrzu, poić wodą odstałą o temperaturze nie niższej niż 15°,
- c) przy spasaniu kiszzonek z wywaru z gorzelnii — dodawać do pasz kredy szlamowej. Zwrócić uwagę na kiszzonki z przyzm ziemnych — aby nie były zanieczyszczone ziemią.

HROBONI Z., PRUSKI W. *Poradnik chowu koni*. W-wa 1954 PWRiL s. 252.

LEWANDOWSKI J. *Chów bydła*. W-wa PWRiL s. 174.

ALEKSANDROWICZ S., JEŃCEK F. *Przemysłowy tucz trzody chlewnej*. W-wa 1954 PWRiL s. 28.

SZUMAN J. *Króliki*. W-wa 1954 PWRiL s. 72, rys. 24.

CHOMYSZYN M. *Jak przygotować słomę do skarmiania*. W-wa 1952 PWRiL s. 36.

JACNIACKI K. *Przyrządzanie kiszzonek i ich skarmianie*. W-wa 1950 PWRiL s. 26, rys. 8.

OBERFELD H. *Higiena skóry zwierząt gospodarskich*. W-wa 1951 PWRiL s. 30, rys. 14.

OBERFELD H., POTKAŃSKI J. *Choroby odzwierzęce*. W-wa 1950 PWRiL s. 74, rys. 28.

PARHAS J. *O chorobach odzwierzęcych na wsi*. W-wa 1954 PWRiL s. 54.

SPROSTOWANIE:

Do Nr. 10/54 „Poradnika Bibliotekarza“ wkradły się 2 pomyłki. Odsyłacz, zamieszczony na str. 226, powinien znajdować się na str. 228 oraz na str. 230 drugi wiersz od góry zamiast: *samokrytycznych* powinno być *samokształceńiowych*.

Redaguje: Komitet Redakcyjny

Wydawca: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich

Adres redakcji: Warszawa, Kaszykowa 26

Konto: PKO I-113-1731

Administracja Wydawnictw S.B.P. przyjmuje zamówienia na prenumeratę czasopism, która wynosi:

Poradnik Bibliotekarza	— zł. 18.—
Bibliotekarz	— „ 24.—
Przegląd Biblioteczny	— „ 28.—

Nakład 10.000 egz. Papier drukowy satynowany kl. V. 61 x 86 cm. 60g
Obj. 1½ ark. Zam. nr 565 z dn. 21.X.54 r. druk. ukończ. dn. 25.XI.54 r.

Stoł. Zakł. Graf. Drukarnia Naukowa W-wa, ul. Śniadeckich 8. 5-B-40394